

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Кафедра фахових методик і технологій початкової освіти

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до підготовки і проведення

**КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ З ОКРЕМИХ
МЕТОДИК ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**
(методики навчання української мови, методики навчання освітньої
галузі «Математика», методики природознавства, методики викладання
мистецьких дисциплін)

Освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр»

галузь знань	01 Освіта
спеціальність	013 Початкова освіта

**Івано-Франківськ,
2020**

I. ЦІЛІ, МЕТА І ЗАВДАННЯ КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

Комплексний державний екзамен з окремих методик початкової освіти є одним із основних видів підсумкової державної атестації випускників освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 013 «Початкова освіта».

Головним завданням комплексного державного екзамену є перевірка якості професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи, виявлення відповідності підготовки здобувачів вищої освіти до вимог освітньо-професійної та освітньо-кваліфікаційної програм.

Екзамен є свідченням фаховості випускника, його готовності брати участь у вихованні, навчанні та розвиткові молодших школярів, у пошуках найбільш результативних та ефективних форм і методів освітньої діяльності.

Програма комплексного державного екзамену покликана перевірити знання випускників з курсів методики навчання української мови, методики вивчення освітньої галузі «Математика», методики природознавства, методики викладання мистецьких дисциплін та змогу виявити психолого-педагогічне мислення, творчий підхід майбутніх вчителів початкової школи до розв'язання проблем освіти, виховання та розвитку молодших школярів.

Державна атестація з означених дисциплін надає можливість перевірити рівень сформованості в майбутніх учителів початкових класів основних та спеціальні **компетентностей**, визначених законодавчими та основними нормативними документами, що регламентують діяльність загальноосвітніх навчальних закладів освіти I ступеня.

Державний екзамен надає можливість перевірити здобувачів вищої освіти **знання** базові теоретичні знання з окремих методик, винесених на державну атестацію; сутність понять і термінів з окремих методик початкової освіти, організаційні форми навчання учнів дисциплін, визначених Державним стандартом початкової освіти.

Крім того державна атестація здобувачів вищої освіти спрямована на перевірку сформованості **умінь** застосовувати теоретичні знання під час навчання молодших школярів предметів початкової ланки навчання; володіти методами і формами організації освітнього процесу початкової школи; сприяти самовдосконаленню, саморозвитку, творчості учнів; вивчати, узагальнювати та використовувати передовий педагогічний досвід вчителів початкової школи; аргументувати вибір методів, принципів, форм організації процесу виховання і навчання під час підготовки та проведення уроків в початковій школі

II. ВИМОГИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ АТЕСТАЦІЇ

2.1. Підготовка до державного екзамену

Організаційна підготовка до державний екзамен проводиться згідно з розпорядженням ректора університету. Методичне забезпечення екзамену здійснюється кафедрою фахових методик і технологій початкової освіти за задалегідь розробленим планом.

Для підготовки і складання державного іспиту виділяється не менше п'яти навчальних днів, протягом яких здійснюється проведення групових та індивідуальних консультацій.

2.2. Формування Державних екзаменаційних комісій (ДЕК)

Державний екзамен проводиться Державною екзаменаційною комісією, яка формується щорічно з числа професорсько-викладацького складу кафедри фахових методик і технологій початкової освіти на чолі з головою – кваліфікованим фахівцем в методикі навчання фахових дисциплін початкової освіти. Персональний склад комісії затверджується ректором університету не пізніше як за місяць до початку державного екзамену. Голова Державної екзаменаційної комісії затверджується ректором університету за узгодженням з деканом педагогічного факультету та навчальним відділом.

2.3. Перелік документів щодо проведення державної атестації

У Державну екзаменаційну комісію до початку державного екзамену подаються такі документи:

- наказ ректора (декана педагогічного факультету про допуск студентів до державного іспиту;
- довідка про виконання студентами навчального плану й отримання ними оцінки з навчальних дисциплін, курсових робіт тощо.

Для оформлення протоколів Державної екзаменаційної комісії призначається секретар.

2.4. Розклад державного екзамену та формування складу екзаменаційних студентських груп

Розклад державного екзамену складається деканатом педагогічного факультету разом з навчальним відділом університету, затверджується проректором з навчальної та науково-педагогічної роботи і доводиться до відома всіх учасників державного екзамену не пізніше як за місяць до його початку.

Списки навчальних груп складаються деканатом відповідно до затвердженого розкладу. Кожна ДЕК приймає за день тільки одну екзаменаційну групу.

Для складання держіспиту навчальним відділом спеціально виділяються і закріплюються за ДЕК постійні аудиторії.

2.5. Проведення консультацій та оглядових лекцій для студентів

Під час підготовки до іспитів значну роль відіграють оглядові лекції та консультації. Консультації носять установчий характер, тому вони проводяться для потоку студентів на самому початку тритижневого терміну, виділеного для підготовки й складання державного екзамену. Їх можна проводити ще до закінчення читання оглядових лекцій.

На консультації пропонуються методичні рекомендації з організації самостійної роботи в період підготовки до державного екзамену.

На консультації викладач надає інформацію про принципи групування питань в екзаменаційних білетах; місце (аудиторії), час та порядок проведення іспиту; режим роботи в дні підготовки до іспиту; методичні вказівки до підготовки і проведення державного екзамену.

Консультація має на меті надати студентам допомогу у вивченні нових і найбільш складних питань з окремих методик початкової освіти. Ця консультація проводиться напередодні іспиту для окремої групи студентів.

Викладач рекомендує студентам заздалегідь сформулювати питання, на які вони бажають отримати додаткові пояснення. Доцільно також на консультації здійснювати аналіз найбільш поширених помилок, які допускаються студенти під час відповідей на запитання білетів до державного іспиту.

Консультацію може бути проведена у формі «круглого столу» за участю викладачів, які входять до складу Державної екзаменаційної комісії.

2.6. Підготовка та характер екзаменаційних білетів

Екзамен проводиться за білетами, складеними відповідно до програми Державного екзамену. Кожний білет складається з чотирьох питань, що надають змогу перевірити знання студентів з означених дисциплін.

Білету затверджуються завідуючим кафедри фахових методик та технологій початкової освіти, науково-методичною радою, деканом факультету та проректором з навчальної та науково-педагогічної роботи.

III. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

3.1. Вихідні умови Тимчасового положення державний екзамен

До державного екзамену допускаються студенти, які закінчили вивчення всіх теоретичних дисциплін, склали всі заліки й іспити згідно з навчальним планом бакалавра напряму підготовки галузь знань 01 Освіта; спеціальності 013 Початкова освіта.

Державний екзамен проводиться усно у формі відповідей на питання білета. У процесі підготовки відповідей студент може користуватися підручниками та типовими освітніми програмами для початкової школи, основними державними документами, що регулюють навчання та виховання молодших школярів.

Державний іспит проводиться на відкритому засіданні комісії за наявності не менше трьох її членів; на засіданні комісії можуть бути присутні представники ректорату, деканатів.

Тривалість комплексного державного іспиту за фахом одного студента – не більше 30 хвилин. Тривалість засідання Державної екзаменаційної комісії не повинна перевищувати шести годин на день.

3.2. Методичні поради студенту з підготовки відповідей на питання екзаменаційного білета

Отримавши екзаменаційний білет, студент знайомиться із змістом питань, визначає місце кожного з них у загальній структурі фахової підготовки.

Визначивши логіку відповіді на питання, потрібно скласти розгорнутий план відповіді у формі окремих тез, враховуючи при цьому зміст відповідних першоджерел та новітніх положень змісту початкової освіти, методики навчання окремих дисциплін у початковій школі. Важливо також визначити категоріальний апарат, на основі якого буде розглядатися зміст питання.

3.3. Про форму проведення державного іспиту

До початку іспиту група студентів, які складають його за розкладом у цей день, запрошується в аудиторію, де відбувається засідання ДЕК.

Голова комісії вітає студентів з початком державного екзамену, знайомить їх зі складом ДЕК і коротко пояснює порядок її роботи.

Враховуючи режим роботи комісії, до іспиту запрошуються одночасно не більше 5-ти студентів. Кожному з них для підготовки відповідей виділяють окремих стіл. Необхідні записи студент робить на стандартних аркушах, що видаються комісією. Кульмінаційна частина іспиту – заслуховування комісією відповідей студента. Члени комісії, з дозволу голови ДЕК, мають право ставити уточнюючі й додаткові питання. Методично доцільно ставити їх після відповідей студента на всі питання екзаменаційного білета.

Додаткові питання члени комісії ставлять на державному екзамені за таких обставин:

- відповідь студента не достатньо повна, позбавлена логічності й визначеності;
- у відповіді допущені суттєві помилки;
- виникають сумніви в оцінці знань студента.

Уточнюючі й додаткові питання мають бути чітко сформульовані. Члени комісії мають підтримувати на іспиті невимушену, доброзичливу обстановку, яка сприятиме спокійній підготовці студентів до відповідей.

Разом з тим важливо органічно поєднувати на державному іспиті високу вимогливість і об'єктивність в оцінках, індивідуальний підхід до студентів у визначенні рівня їх знань з предметів, винесених на державну атестацію.

3.4. Єдині критерії екзаменаційних оцінок і методика оцінки результатів державного екзамену.

До критеріїв оцінювання, що визначають підготовку студента з окремих методик початкової освіти належать:

- особливості засвоєння знань (обсяг, змістовність, правильність, точність, ґрунтовність);
- якість відповіді студента (рівень осмислення, аргументації, аналізу, логічність, послідовність, самостійність, виразність мовлення);
- структура сформульованої відповіді (теоретичний, методичний і практичний рівень, їх науковість, грамотність, доцільність та прогностична ефективність практичного матеріалу).

Оцінка «відмінно» ставиться, якщо:

- студент володіє навчальним матеріалом програми на високому рівні; логічно, послідовно, аргументовано відповідає, цитує різноманітні джерела; визначає свою позицію у розкритті проблеми; виявляє практичну, прогностичну значущість психолого-педагогічної теорії, історичного досвіду і можливості їх використання для вирішення сучасних теоретичних і практичних проблем початкової освіти.

Оцінка «добре»:

- студент знає навчальний матеріал у межах програми; розкриває різні підходи до розглянутих проблем; у відповіді акцентує увагу на

обов'язкову літературу; використовує відповідні приклади з педагогічної практики, а також з першоджерел, періодичних видань; рівень відповіді студента достатньо високий та середній, допускаються деякі неточності і помилки.

Оцінка «задовільно»:

- студент володіє знаннями навчального матеріалу у межах програми на основі одного з підходів до проблеми; відсутня особиста оцінка можливості практичного використання теорії, історичного спадку у вирішенні сучасних педагогічних проблем; відсутні знання першоджерел, матеріалів періодичних видань, зате відома обов'язкова література; відповідає на питання з помилками, на низькому рівні.

Оцінка «незадовільно»:

- відповідь поверхова, без аргументації; студент засвоїв менше, аніж половину навчального матеріалу, виявляє незрозуміння теоретичних положень та невміння застосувати їх на практиці.

Критерії оцінювання за кредитно-модульною системою

A (90-100) Студент має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення.

B (81-89) Студент має повні, глибокі знання, здатний застосовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення. Вміє аргументовано використовувати отримані знання в різних ситуаціях, самостійно знаходити інформацію, ставити і розв'язувати наукові проблеми.

C (71-80) Студент добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує основні положення із самостійною і правильно аргументацією.

D (61-70) Студент вміє застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом дає логічні відповіді, однак допускає при цьому неточності.

E (51-60) Студент виявляє знання і розуміння основних положень теоретичного матеріалу. Дає правильні, але недостатньо осмислені відповіді. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком, наводити власні приклади на підтвердження власних думок.

3.5. Оформлення результатів державного екзамену

Рішення щодо оцінки знань студента приймається Державною екзаменаційною комісією на закритому засіданні відкритим голосуванням простою більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. За умов рівності кількості голосів вирішальним є голос голови.

Результати комплексного державного іспиту за фахом визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Протоколи засідання Державної екзаменаційної комісії, залікові

книжки з проставленими в них оцінками підписуються головою і членами комісії.

IV. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ІСПИТУ

4.1. Методика аналізу та оголошення результатів комплексного держіспиту

Результати комплексного державного іспиту за фахом оголошуються студентам у день його проведення після оформлення протоколів Державної екзаменаційної комісії. При цьому дається загальна оцінка відповідей студентів, відзначаються найбільш яскраві з них, характеризується рівень фахової підготовки студентів.

4.2. Звіт про результати іспиту

Після закінчення роботи Державної екзаменаційної комісії її голова складає звіт. Підсумки державного екзамену обговорюються на засіданнях кафедри та Вченої ради університету,